

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
1.2 Kar	Történelem és Filozófia
1.3 Intézet	Magyar Történelmi Intézet
1.4 Szakterület	Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Tanulmányok
1.5 Képzési szint	Mesteri (MA)
1.6 Szak / Képesítés	Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Tanulmányok

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Etnikai és nemzeti kisebbségekre vonatkozó kormányzat és nemzetközi politikák HMM4333						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. KÁNTOR ZOLTÁN egyetemi adjunktus						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. KÁNTOR ZOLTÁN egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	II	2.5 Félév	3	2.6. Értékelés módja	E	2.7 Tantárgy típusa	DF

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					22
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					20
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					8
Vizsgák					3
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	48				
3.8 A félév össz-óraszama	56				
3.9 Kreditszám	7				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• -
4.2 Kompetenciabeli	• -

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> A kurzus során szükség van – egyes dokumentumok, statisztikák, modellek, térképek digitalizált változatainak láthatóvá tételéhez – számítógépre és projektorra (digitális).
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> A szemináriumok során szükség van – egyes dokumentumok, statisztikák, modellek, térképek digitalizált változatainak láthatóvá tételéhez – számítógépre és projektorra (digitális).

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák:

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • A doméniumnak megfelelő specifikus fogalmak elsajátítása és használata • A társadalomtudományok kutatási eszközeinek az alkalmazása • Saját kutatási projekt megtervezésének és végrehajtásának képessége • Adatgyűjtési képesség • Elemzési képesség
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • Kritikai gondolkodás kialakítása • Beszédkészség kifejlesztése • Közösségben végzett munka összehangolása • Elemző- és szintetizáló készség • Számítógéphasználat

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • A nacionalizmussal foglalkozó tanulmányok alapján ismertetni és elemezni a nemzetek kialakulásának elméleteit, történetét, jelenét. • A 20. század végi és 21. század eleji azon kormányzati politikákat és nemzetközi keretszerződéseket, egyezményeket és intézményeket ismertetni, amelyek a nemzetépítés, államépítés és a többségi nemzet valamint a kisebbségek közötti viszonyt szabályozzák.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • A nacionalizmuselméletek fogalomkészletét elsajátítani, elemezni, distingválni. Az elemzési irányzatok fő szerzőit, munkásságukat megismerni. • Az állam és nemzet kialakulásának, intézményesítésének folyamatait megérteni. • A nemzetközi intézményháló keretei között az etnikai és nemzeti kisebbségek kérdéskörével foglalkozó döntéshozási mechanizmus elemzése. • Az etnikai és nemzeti entitások normaviszonyait, normatív rendszereit és szociológiai empirikus adottságait feltárni, elemezni, értelmezni. • Nemzetközi, makróregionális sajátosságokra rávilágító (nyugat-európai, közép-kelet-európai, Kárpát-medencei) esettanulmányokat, kisebbség-többség viszonyokat, intézményrendszereket megismerni, értelmezni, összehasonlítani.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés. A kurzus ismertetése.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés.	Fogalmak. Meghatározások. Módszertani problémák Történelmi gyökerek, jelenkori perspektívák
2. Politikai nemzet – Kulturális nemzet. Az etnoszimbolizmus. A nemzeti mozgalmak.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	Nemzet. Etnicitás. Állam. Nemzetállam. Politikai közösség. Nemzeti kisebbség. Etnikai csoport. Polgári nacionalizmus – etnikai nacionalizmus. Nacionalizmus – patriotizmus. Etnoszimbolizmus / „Pre-modern” megközelítések. Az etnikai mag. Vertikális és horizontális nemzetek. A modern nemzetek kialakulása.
3. Az állam és a nemzet. Állam és nemzeti kisebbség.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	Társadalmi változás/átalakulás: Modernitás, iparosodás, kapitalizmus. Terület, egység, határ, jogrend, hivatalos nyelv. Államformák. Az nyugati és keleti abszolutista állam. Despotikus és infrastrukturális hatalom. A politikum etnicizálódása – az etnikum politizálása. A XX. századi nemzetállam válsága. Globalizáció és nemzetállam.

4. „Modern” elméletek.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	Ernest Gellner, Benedict Anderson, Michael Mann, Michael Hechter, Schöpflin György, Liah Greenfeld, Miroslav Hroch Társadalmi változás. Agrártársadalom --- ipari társadalom. Kultúra és állam
5. A nemzeti identitás. Kötelékek és határok. Szociálpszichológiai megközelítések. Antropológiai és pszichológiai megközelítések.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	A nemzeti érzés. Csoport és kategória. Etnicitás. Etnikai csoport. A nemzeti identitás. Az emlékezet. A nemzeti örökség. Szociálpszichológiai megközelítések. A nemzeti identitás. Kötelékek és határok. Antropológiai és pszichológiai megközelítések. A nemzeti érzés. Csoport és kategória. Etnicitás. Etnikai csoport. A nemzeti identitás. Az emlékezet. A nemzeti örökség.
6. A nacionalizmus mint politikai elv.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	A fázismodell. Az időzónák. Gellner nacionalizmus-tipológiája. A nemzet, mint képzelt politikai közösség. Távolsági nacionalizmus. „Nyomda-kapitalizmus”, írásbeliség, vallás, társadalmi struktúra. Kitalált hagyományok.
7. A kisebbségek meghatározásának kérdése.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	A kisebbségi problematika. (Kisebbség)-Kutatási módszertan. Források. Kutatási technikák. Tipológiák. Megközelítések.
8. Az állampolgárság kérdése. Nyugat-európai, közép-kelet-európai, Kárpát-medencei projekciók.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	Állampolgár. Kettős vagy többes állampolgárság. Kötelezettségek. Jogok. Kizárólagosságok.
9. Nemzetközi, transznacionális, globális valóság.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	A nemzet relevanciája a globalizáció kapcsán. Európai gazdaság, nemzeti kulturális közösség. Transznacionális kapcsolatrendszer és a nemzetállam.
10. Globalizáció, liberalizmus, kommunitarizmus.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	Egyenlőség, szabadság, igazságosság értelmezések. Közösség, Gemeinschaft, gesselschaft. Liberális nyílt társadalom. Emberi jogok. Kulturális jogok. Nyelvi jogok. Korporativizmus.
11. Európai intézmények, európai jogrend, európai állampolgárság.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	Maastrichti Szerződéstől a Lisszaboni Szerződésig: intézmények, döntéshozás, állam és EU. Schengeni Egyezmény. Európai Nyelvi Jogok Chartája. Európa Tanács.
12. Etnikai, etnoregionális pártok Európában és a Kárpát-medencében.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés,	Politikai képviselő, községe-szervezés, elosztórendszerek. Közösségi öngazgatás, decentralizáció, devolúció, autonómia. Helyi közigazgatási testületek. Helyhatósági választások. Országos pártok és politikai szervezetek. Pártmodellek. Etnikai és nemzeti képviselő. Etnikai szavazat.
13. Etnikai konfliktus és erőszak. Konfliktuskezelés.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	Etnikai diszkrimináció, etnikai ellentétek, etnikai konfliktus. Erőszakhullám, erőszakos cselekedetek, pogrom. Szervezett erőszak, irányított erőszak. Konfliktus kezelés. Konfliktus megelőzés. Interetnikus kapcsolatrendszer.
14. Nemzetpolitika. A nemzetpolitika döntéshozatali mechanizmusai és végrehajtási apparátusa.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	A nemzetpolitika támogatási rendszere. A nemzetpolitika kiemelt programjai. A nemzetpolitika dokumentumai (nemzetpolitikai stratégia. Nemzetpolitika és közigazgatás. Következtetések. Kérdések összegzése és további reflexiók lehetősége.

o

8.2 Szemináriumok	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Demográfia. Migráció. Asszimiláció.	Problematisálás, szemléltetés, vita.	- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Nyugat-európai és kelet-közép-európai demográfiai trendek. 2. Európai tagállamok közötti migráció, Európába kintől befele tartó migráció. 3. Nemzeti és etnikai kisebbségek demográfiai trendjei Európában. 4. A romániai magyar kisebbség demográfiai mutatóinak alakulása.

<p>2. Nemzeti mozgalmak. Nemzeti / etnikai mobilizáció.</p>	<p>Problematizálás, szemléltetés, vita.</p>	<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Nemzeti identitás, nemzeti kulturális szervezet, nemzeti mozgalom. 2. Modellek: az ASTRA és az EMKE. 3. Gazdasági szövetkezetek és önszerveződő nemzeti közösségek. 4. Etnikai közösség mozgósításának modelljei.</p>
<p>3. Állam és nemzet. Nemzetállam. Nemzeti kisebbségi közösségek Közép-Kelet-Európa nemzetállamaiban.</p>	<p>Problematizálás, szemléltetés, vita.</p>	<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Az etno- kulturális nemzet és a modern állam. 2. Politikai nemzetépítési modellek. 3. Nemzetépítés állami eszközökkel: magyar, román, szerb esettanulmányok. 4. A nemzetállam XXI. századi modelljéről.</p>
<p>4. Kisebbségek Nyugat-Európában. Kisebbségi jogok politikai kodifikációja.</p>	<p>Problematizálás, szemléltetés, vita.</p>	<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Német ajkú közösség Olaszországban. 2. Etnikai és nyelvi közösségek Spanyolországban. 3. A skót devolúció. 4. A finn-svéd együtetés modellje.</p>
<p>5. Kisebbségi jogok. Önrendelkezés. Autonómia modellek.</p>	<p>Problematizálás, szemléltetés, vita.</p>	<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. A katalán autonómia modellje. 2. A dél-tiroli modell. 3. A svájci kantonok modellje. 4. Aland szigetek sajátos státusát szabályozó nemzetközi szerződések.</p>
<p>6. Többség és kisebbség. Interetnikus viszonyok a Kárpát-medencében</p>		<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Német kisebbségek Kelet-Közép-Európában. 2. Zsidó közösségek 1945 után Kelet_Közép-Európában. 3. Magyar kisebbség a kelet-közép-európai nemzetállamokban. 4. A volt Jugoszlávia kisebbségekre vonatkozó jogrendje. Az utódállamok kisebbségjogi kodifikációja.</p>
<p>7. Kisebbségi kérdés Magyarországon. Kisebbségekre vonatkozó alkotmányos jogi keret.</p>	<p>Problematizálás, szemléltetés, vita.</p>	<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. A magyar kisebbségi törvénykeret alakulása 1945-1991 között. 2. Kisebbségi önkormányzatok Magyarországon. Esettanulmány: szlovákok. 3. Kisebbségi önkormányzatok Magyarországon. Esettanulmány: németek. 4. Kisebbségi nyelvű oktatás és média Magyarországon.</p>
<p>8. Határon túli magyarok: (nemzeti) kisebbség vagy (rész)társadalom? Státustörvény. „Kettős állampolgárság”</p>	<p>Problematizálás, szemléltetés, vita.</p>	<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. A határon túli magyarokra vonatkozó politikai nyilatkozatok és döntések a Kádár-korszakban. 2. Az Antall-kormány és a határon túli magyarság. 3. Konceptióváltás: az 1998-2002 közötti új törvénykeret kialakulása. Státustörvény és Magyar Igazolvány. 4. Konceptióváltás II: a 2010 utáni új nemzetpolitikai törvényalkotás – a kettős állampolgárság.</p>
<p>9. Romániai magyarság. Szorványkérdés. Diaszpórákérdés. Csángó kérdés.</p>	<p>Problematizálás,</p>	<p>- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. A romániai magyarság önszerveződése 1989 után. Harminc év utáni mérleg. 2. Székelyföldi magyarság politikai, kulturális, gazdasági, közigazgatási intézményhálója.</p>

	szemléltetés, vita.	3. Szorványmagyarság Romániában. Esettanulmány: a kolozsvári magyar közösség. 4. A csángókérdés politikai kommunikációja és az valóság szociológiai felmérése.
10. Etnikai konfliktus és erőszak. Konfliktuskezelés.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Interetnikus konfliktusok: a délszláv válság. 2. Interetnikus konfliktusok: romák elleni erőszak Kelet-Közép-Európában. 3. Interetnikus konfliktusok Romániában 1989 után. 4. Konfliktuskezelés: irányelvek, intézmények, jogi normák.
11. Etnikai, etnoregionális pártok. Etnikai és nemzeti kisebbségek politikai elitszerveződése.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Etnikai és nemzeti kisebbségeket képviselő pártok Magyarországon. 2. Etnikai és nemzeti kisebbségeket képviselő pártok Romániában. 3. Kisebbségi társadalom, etnocentrikus elitszerveződés. 4. Többpártrendszer, demokrácia, pluralizmus: a nemzeti kisebbségek sajátos helyzete.
12. Etnikai és nemzeti kisebbségek gazdasági és kulturális elitszerveződése.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Német kisebbség sajátos kulturális és gazdasági elitje Magyarországon és Romániában. 2. Magyar kisebbség gazdasági elitszerveződése Szlovákiában és Romániában. 3. Kulturális elit, közéleti értelmiség: a romániai magyar helyzetkép. 4. Kulturális és médiaintézmények finanszírozási rendszere: magyarnyelvű média Romániában.
13. Etnoregionális és nemzeti kisebbségeket képviselő pártok és szervezetek az EU-ban.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. Az Európai Parlamentben tevékenykedő magyar kisebbségi politikusok. 2. Kisebbségi érdekérvényesítés az Európai Unió intézményei által: az előcsatlakozás időszaka. 3. Nemzeti kisebbségi kérdés: az európai intézmények döntéseinek tükré. 4. Esettanulmány: Minority Safepack.
14. Nemzetpolitika. A nemzetpolitika döntéshozatali mechanizmusai és végrehajtási apparátusa. A nemzetpolitika támogatási rendszere. A nemzetpolitika kiemelt programjai. A nemzetpolitika dokumentumai.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Szemináriumi referátum és vitatémák: 1. A magyarországi nemzetpolitika 1990-2010 között. 2. A 2010 utáni magyar nemzetpolitikai kodifikáció és intézményháló kialakítása. 3. Határon túli magyar közösségek célzott támogatásrendszere. 4. Esettanulmány: a Bethlen Gábor Alap.

Bibliográfia:

I. Kötelező bibliográfia:

- Kántor Zoltán (szerk.): *Nacionalizmuselméletek. Szöveggyűjtemény.* Budapest: Rejtjel, 2004.
- Kántor Zoltán – Majtényi Balázs (szerk.): *Szöveggyűjtemény a nemzeti kisebbségekről.* Budapest: Rejtjel, 2005.
- Schöpflin György: *A modern nemzet.* Gödöllő-Máriabesnyő: Attraktor, 2003.
- Majtényi Balázs: *A nemzetállam új ruhája: multikulturalizmus Magyarországon.* Budapest: Gondolat, 2007.
- Szarka László – Vizi Balázs – Majtényi Balázs – Kántor Zoltán (szerk.): *Nemzetfogalmak és etnopolitikai modellek Kelet-Közép-Európában.* Budapest: Gondolat Kiadó, 2007.
- Kardos Gábor: *Kisebbségek: konfliktusok és garanciák.* Budapest: Gondolat, 2007.

II. Ajánlott bibliográfia:

- Bárdi Nándor – Fedinec Csilla – Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek Fejezetek a 20. századi történelemből.* Budapest: Gondolat – MTA Kisebbségkutató Intézet, 2008.
- Kántor Zoltán (szerk.): *Nemzetpolitikai alapismeretek: közszolgálati tisztviselők számára.* Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó Zrt., Budapest, 2013.
- Bretter Zoltán és Deák Ágnes (szerk.): *Eszmék a politikában: a nacionalizmus.* Pécs: Tanulmány Kiadó, 1995.
- Schöpflin György: *Az identitás dilemmái – kultúra, állam, globalizáció.* Gödöllő-Máriabesnyő: Attraktor, 2004.
- Feischmidt Margit (szerk.): *Multikulturalizmus.* Budapest: Osiris, 1997.
- Györi Szabó Róbert: *Kisebbség, autonómia, regionalizmus.* Budapest: Osiris, 2006.
- Szarka László – Vizi Balázs – Tóth Norbert – Kántor Zoltán – Majtényi Balázs (szerk.): *Etnopolitikai modellek a gyakorlatban.* Budapest: Gondolat, 2009.
- Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában.* Budapest: Akadémiai, 2003.
- Anthony D. Smith: A nemzetek eredetéről. In Kántor Zoltán (szerk.): *Nacionalizmuselméletek. Szöveggyűjtemény.* Budapest: Rejtjel, 2004.
- Demeter Attila: Adalékok a nemzeteszmé és a nacionalizmus értelmezéséhez. *Limes*, 2009. 4. sz.
- Gellner, Ernest: *A nemzetek és a nacionalizmus.* Budapest: Napvilág, 2009.
- Hobsbawm, Eric J.: *A nacionalizmus kétszáz éve.* Budapest: Maecenas, 1997, "Bevezetés", "A nemzet mint újdonság: a forradalomtól a liberalizmusig", 7-60.
- Renan, Ernest: Mi a nemzet? In Bretter Zoltán és Deák Ágnes (szerk.): *Eszmék a politikában: a nacionalizmus.* Pécs: Tanulmány Kiadó, 1995. 171-187.
- Smith, Anthony D.: A nacionalista mozgalmak kialakulása. *Korunk*, 1993. 11. sz. 40-51.
- Smith, Anthony D.: A nacionalizmus és a történészek. In Kántor Zoltán (szerk.): *Nacionalizmuselméletek. Szöveggyűjtemény.* Budapest: Rejtjel, 2004.

9. Az epiztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összehangba hozása a tantárgy tartalmával.

<p>A tantárgy eleget tesz a következő elvárásoknak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Felsőoktatási Szakosodások Nemzeti Besorolása (http://www.rncis.ro) • A Romániai Foglalkozási Besorolás (http://www.mmuncii.ro/) 	
--	--

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A tantárgy alapismereteinek megértése, ismerete, értelmezése.	Írásbeli vizsga	50%
10.5 Szeminárium	A hallgatók aktív részvétele a szemináriumokon, 2 referátum és két prezentáció bemutatása, A referátumok egyenként min. 4 -max. 6 oldalas, írott, könyvészet kötelező feltüntetésével elkészített beadandó dolgozat, mely a végső jegy 20%-t jelenti.	2 referátum bemutatása és megvédése.	20%
		Fogalmak helyes használata, formai követelmények teljesítése	10%
	Félévi dolgozat írásban való beadása, beküldése emailben a vizsgaidőpontig.		20%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • Szemináriumok minimum 75% aktív jelenlét. • Átmenő jegy (5) elérése minden felmérési kategóriánál. 			

Kitöltés dátuma

Előadás felelőse

Szeminárium felelőse

2020. 03.28

Dr. Kántor Zoltán

Dr. Kántor Zoltán

Az intézeti jóváhagyás dátuma

Intézetigazgató

2020. 03.31

Dr. Nagy Róbert-Miklós

Wann